

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

EVANS, PETER

Secretul lui Onassis / Peter Evans ; trad. de Diana

Morărașu. - București : Orizonturi, 2019

ISBN 978-973-736-377-0

I. Morărașu, Diana (trad.)

821.111

Tehnoredactare: Puiu Enache

Coperta: Raluca Tudor

NEMESIS: Copyright © 2004 by Peter Evans

NEMESIS. The True Story by Peter Evans

Editura ORIZONTURI – București

Bdul Libertății nr. 4, bl. 117, et. 7, ap. 20

telefon: 021.3177679, 0744531333

e-mail: orizonturi@editura-orizonturi.ro

Peter EVANS

SECRETUL LUI ONASSIS

Traducere de Diana Morărașu

Editura ORIZONTURI

Negoț cu sânge

Iar când m-au întrebat care-i
cea mai mare forță a unui bărbat,
Puterea lui de a urî, le-am răspuns eu.
H.W. BEECHER (1813–1884)

Robert Kennedy și Aristotel Onassis s-au cunoscut la un cocktail dat de o englezoaică influentă din lumea bună, Pamela Churchill¹, la hotelul Plaza din New York, în primăvara lui 1953 – anul în care Jacqueline Lee Bouvier s-a căsătorit cu John F. Kennedy.

Pamela Churchill era o abilă creațoare de rețele de influență cu mult înainte ca termenul să fie inventat; lista ei de invitați era întocmită cu grijă și oaspetii aleși pe sprâncenă, din elita cercurilor conducerii americane și din rândul celor mai bogăți oameni din lume. Fiică a unui baron englez și fostă soție a lui Randolph Churchill – fiul bețiv al premierului britanic – Pamela, care avea să devină modelul pentru personajul lady Ina Coolbirth, tărfa elegantă din romanul lui Truman Capote, *Answered Prayers*, cunoștea elita societății de pe toate cele cinci continente. Se spunea că, contra unor sume fabuloase, se culcase cu mulți dintre ei.

Îl cunoscuse pe Bobby încă din 1938, când tatăl lui, Joseph P. Kennedy, fusese ambasador al Americii în Anglia. Ea și sora mai mare a lui Bobby, Kathleen, au debutat împreună în societatea londoneză în ultimul sezon de dinainte de începerea celui de-al Doilea Război Mondial și au rămas prietene până în 1948, când Kathleen a murit într-un accident aviatic.

¹ Mai târziu Pamela Harriman, ambasador SUA în Franță.

Onassis nu era un prieten atât de vechi. De când fostul soț al Pamelei, Randolph, le-a făcut cunoștință în sudul Franței cu câteva luni înainte – o prezentare despre care Onassis spusese că îl costase 2 000 de lire (adică aproape 40 000 de lire, la cursul de azi) – milionarul grec a devenit însă un prieten apropiat (iubitul ei, spunea el; nu tocmai, protesta ea, cu toate că sinceritatea ei în astfel de chestiuni era la fel de discutabilă ca și a lui Onassis). Onassis era prea teluric pentru gusturile ei, le-a povestit Pamela prietenelor. Un arivist, fără doar și poate, iar obiceiul lui de a sparge farfurii și de a face scene prin restaurante ofensa sensibilitățile ei britanice.

Cu toate că Onassis era atras de lumea Pamelei și știa că va fi acceptat mai ușor dacă va adopta o vestimentație elegantă, limbajul și manierele specifice clasei lor – cam cum a făcut cununatul lui, Stavros Niarchos – a refuzat. „N-am de gând să-o fac pe ipocritul pentru nimeni”, i-a spus el tinerei lui soții, educată în stil englezesc, Tina, fiica Regelui Companiilor de navigație în anii '30, Stavros Livanos, când aceasta a încercat să îl scoată din crizalida lui grecească și să-l reîmpacheteze într-un ambalaj britanic.

Numai că Pamela Churchill era o femeie practică și era clar că și-a reconsiderat interesul pentru Onassis – precum și toleranța – la auzul veștii că grecul tocmai a cumpărat principatul Monaco, mai precis, ascuns în spatele unui labirint de firme din Panama, achiziționase SBM¹, o companie imobiliară muribundă care deținea o mulțime de proprietăți în Monte Carlo, inclusiv Cazinoul, Yacht Club, Hotel de Paris și cam o treime din cele 151 de hectare ale principatului.

Aflat între câmpurile petrolifere din Orientul Mijlociu și piețele din Europa și America de Nord, Monte Carlo era o bază perfectă pentru operațiunile lui Onassis. Clima îi

¹ Société des Bains de Mer et Cercle des Étrangers.

era pe plac, viața socială îndeplinea aşteptările Tinei și principatul nu percepea taxe.

Peste noapte, Onassis a devenit faimos; brusc, tot ce făcea el era o știre. Sănătatea lui, câteva aluzii despre lucruri nedezvăluite din trecutul lui făceau mare audiență. Acest personaj măruntel, brunet, voluptuos, cu ochii senzuali acoperiți de pleoape grele era recunoscut pe stradă mai mult decât orice alt grec bogat. Femeile începeau să-l vâneze mai ceva ca pe un star de cinema; și-a pus o pereche de ochelari mari, negri, și și-a angajat un tip pentru relațiile cu publicul. Reporterii l-au poreclit „regele din Monaco“ (un titlu nobiliar de tabloid care nu i-a picat bine lui Rainier, printul de Monaco). A dat interviuri despre cum să te comporti cu femeile: „Abordez orice femeie ca pe o potențială amantă“, a zis el. „Femeile frumoase nu suportă moderația; au nevoie de o inepuizabilă rezervă de excese“.

Dar povestea lui de dragoste cu media nu era în întregime motivată de egoul lui. Imaginea lui – cultivată cu grija de bogăția parvenit, misterios, dar mărinimos „afecta, de asemenea, și afacerile lui abile“ – după spusele unui aghiotant american. Și nicio afacere nu a fost maiabilă decât achiziționarea, cu cinci ani în urmă, a zece petroliere americane T2. Din cauza mărimii și a semnificației lor strategice, aceste nave fuseseră interzise străinilor, dar la 1,5 milioane fiecare, au reprezentat o atracție irezistibilă pentru Onassis care, cu ajutorul unei corporații americane cu trei cetăteni americani la conducere, de fațadă, a ocolit cu dibăcie interdicția și le-a achiziționat.

În 1953, Robert Kennedy a ținut și el prima pagină a ziarelor pentru prima dată. Iar dacă anii '50 nu au fost anii lui de glorie, cum au fost pentru Onassis, au fost, indiscutabil, cei mai nesăbuiți.

Mic de statură, mai irlandez și mai pătimăș decât frații lui, cu o psihologie întortocheată, după ce a absolvit Dreptul la Universitatea Virginia în 1951, Kennedy s-a angajat la Divizia Penală a Departamentului de Justiție. Repartizat la munca de jos în cazuri de fraude fiscale la biroul districtual din Brooklyn, a demisionat după numai câteva luni, ca să lucreze la campania senatorială a fratelui lui mai mare, Jack. După ce Jack a fost ales în 1952, Tânărul de douăzeci și șapte de ani s-a simțit ca un ratat, un biet avocat fără nicio experiență la bară și fără nicio perspectivă. Tatăl lui i-a sugerat să se alăture Subcomisiei Permanente de Investigații a senatorului Joseph McCarthy, urmașa unei comisii discrete de operațuni guvernamentale, pe care McCarthy a transformat-o într-o bază puternică pentru faimoasa lui vânătoare de vrăjitoare a comuniștilor.

Deși notorietatea lui nu ajunsese încă la apogeu, McCarthy era deja cunoscut și periculos. Cum spunea scriitorul Richard Rovere, niciun alt politician al vremii nu avea „un acces mai sigur și mai rapid în cele mai întunecate cotloane ale minții americane“. Cu toate că nu a reușit niciodată să-și probeze acuzația că 205 comuniști s-au infiltrat în Departamentul de Stat, McCarthy a continuat să folosească aluzii și alegății despre conspirații comuniste care vor să distrugă America pentru a exploata astfel temerile și frustrările unei națiuni sătule de războiul din Coreea și îngrijorate de avansul comuniștilor din Europa de Est și China. Chiar John Kennedy l-a sfătuit insistent să nu facă acest pas, Bobby a hotărât că ar putea fi palpitant să expună corupția și comploturile sub acoperire ale comuniștilor. L-a spus tatălui său să meargă mai departe și să vorbească cu McCarthy ca să-i dea un serviciu.

Joe Kennedy a fost o vreme finanțatorul de serviciu al lui McCarthy, deși nu se știe încă exact câți bani a vărsat

în cuferele senatorului republican.¹ Oricum, se pare că suma a fost suficientă pentru a-l opri pe McCarthy să se ducă la Massachusetts și să urce pe podium alături de oponentul republican al lui Kennedy, când viitorul președinte candida pentru senat în fieful lui Eisenhower, în 1952 – o mișcare despre care mulți spun că i-a asigurat victoria lui Kennedy.

Probabil că Joe Kennedy a crezut că-l are pe McCarthy în buzunar când i-a cerut să-l numească pe Bobby consilier-șef la Subcomisia lui de Investigații. Dar McCarthy i-a răspuns că a promis deja postul lui Roy Cohn, un Tânăr asistent al Procurorului General din New York, pe baza propriei lui reputații de anticomunist zelos (a ajutat la condamnarea lui Julius și a lui Ethel Rosenberg ca spioni în afacerea bombei atomice). Tot ceea ce îi putea oferi lui Bobby era poziția de asistent al lui Cohn.

Pentru Bobby a fost mai mult decât o dezamăgire treătoare; iritat și întrecut de Cohn, care era cu optsprezece luni mai Tânăr decât el, Tânărul avocat a început să dea semne de competitivitate răutăcioasă, pe care Onassis o va exploata fără milă în anii ce vor urma.

„Bobby simțea că nu e în stare de nimic”, spunea un prieten vechi al familiei, amintind de frustrarea lui Kennedy, obligat să se mulțumească cu rolul de asistent al lui Cohn. „Era furios și mereu supărat pe toată lumea. Mulți credeau că e un măgar”. Proaspătul lui cununat, George Skakel, îl considera „un găinăț nenorocit” și nu înțelegea ce a văzut sora lui, Ethel, la „sula aia mică”. Mai elegantă, Jackie Kennedy îi va spune mai târziu lui Onassis că Bobby avea „talentul de a-i îndepărta pe oameni”.

Dar chiar și prietenii care erau obișnuiți să-l vadă pe Bobby vârsându-și frustrările pe alții au fost uimiți

¹ În afară de problema alcoolului, o parte a căderii lui McCarthy se datorează refuzului lui de a explica o tranzacție financiară în fața Comisiei Senatoriale care îi investiga afacerile.

de reacția lui furioasă la prezența lui Onassis la serata Pamelei Churchill, în seara aceea de primăvară a anului 1953. „Disprețul lor reciproc era palpabil..., în aer se simțea un miros clar de provocare fizică”, va spune diplomatul britanic sir John Russell.

Bobby Kennedy și Ari Onassis – doi bărbați care puteau intimidă, dar și fermeca, doi bărbați șifonați, pe care hainele stăteau întotdeauna prost, indiferent cât de mult ar fi costat. „Nu l-am văzut niciodată, pe niciunul dintre ei, într-un costum bine călcat sau cu pantofi pe care să nu și-i târșâiască”, spunea o cunoștință comună. Probabil că păreau ciudat de nefișești printre oaspeții eleganți ai lui Churchill de la hotelul Plaza în seara aceea de primăvară. Bobby avea douăzeci șișapte de ani; Onassis avea cincizeci și trei, dar pretindea că e cu șase ani mai Tânăr. Lui sir John i s-a părut foarte ciudat că doi bărbați născuți la un sfert de veac distanță și pe care îi despărțea o lume întreagă se pot înfrunta în acest fel ca „niște pisici de la Kilkenny”¹.

Când sir John Russell a sunat-o a doua zi pe Churchill, ea era la curent cu această ciocnire a egourilor. „Pe cinstea mea, băieții ăștia au scos la iveală calitățile tribale aseară, nu crezi?” A spus că nu-l mai văzuse niciodată pe Bobby cu ochi mai glaciali sau mai albaștri. Erau exact ca ochii tatălui lui, „după ce Joe sărea cu adevărat calul”.

Sir John, om cu adevărat versat în bârfele scandalos ale societății londoneze, știa că familiaritatea Pamelei cu culoarea și răceala ochilor lui Joe Kennedy după ce a făcut vreo nelegiuire era mai mult decât o intuiție. Mai târziu, în romanul cu cheie a lui Truman Capote, lady Ina Coolbirth va povesti că la vîrsta de optsprezece ani a fost violată de tatăl lui Kathleen, care s-a strecurat în

¹ F.C. Kilkenny, club de fotbal din Irlanda, cunoscut sub porecla de Pisicile Negre sau Pisicile. (N.tr.)

dormitorul ei înainte de răsărit, când a petrecut un week-end la casa de oaspeți a lui Kathleen Kennedy.

Totuși, adevărata ofensă nu a fost siluirea ei, ci faptul că nu i-a lăsat nicio dovardă palpabilă a gratitudinii lui. La micul dejun, iată cum se lamentea alter egoul acuzator al Pamelei în roman: „Nu a existat niciodată niciun semn cu ochiul ori cu capul, doar bătrânul tată al prietenei mele de școală. A fost oribil și mai curând crud; la urma urmelor, m-a avut, și eu m-am prefăcut chiar că-mi face placere; ar fi trebuit să existe niște manifestări de recunoștință de ordin sentimental, o cutie pentru țigări, un gablonz, ceva..”.

Povestea era familiară tuturor celor care o cunoșteau bine pe Churchill. Capote, care se număra printre cei mai apropiati prieteni ai ei, l-a asigurat pe Joe Fox, editorul nostru comun de la Random House, că Ina Coolbirth „nu se bazează pe Pamela Churchill, ci este Pamela Churchill”.

Prin urmare, este posibil ca Bobby Kennedy să-și fi pierdut calmul, pentru că a suspectat că Onassis – un om care-și făcuse un titlu de glorie din a descoperi indiscrețiile și slăbiciunile celor apropiati – știa despre purtarea rușinoasă a tatălui lui și cine știe ce alte secrete ale clanului Kennedy îi va mai fi spus Pamela? Era limpede că, în ciuda ostentației, Kennedy nu era tocmai în largul lui. Dar aceasta este, oare, o explicație suficientă pentru ciocnirea de la petrecerea lui Churchill, care se va dovezi și începutul unei uriri reciproce care va dura tot restul zilelor lor?

Sir John îmi va spune mai târziu că „Soția mea, Aliki, a spus că ea crede că fiecăruia dintre ei i s-a părut că recunoaște în celălalt ceva ce disprețuia în el însuși, iar mie mi se pare o remarcă pertinentă”. Dar, oricât de inspirată va fi fiind observația lui Aliki, există încă un motiv, mult mai imediat, pentru care cei doi bărbați s-au antipatizat reciproc încă din clipa în care s-au cunoscut.

În vreme ce Joe McCarthy și Roy Cohn vânau subversivi din Departamentul de Stat și își asigurau notorietatea, Bobby Kennedy completa o investigație sumară despre un presupus influx de homosexuali în Departamentul de Stat, apoi s-a apucat de studierea comerțului – „negoțul cu sânge”, cum îi va spune ulterior McCarthy, cu simțul lui pentru titluri de prima pagină – dintre aliații Americii și China Roșie, ale cărei forțe luptau împotriva trupelor USA în Coreea.

Săptămâni de-a rândul, cu mânecile sufletecate și cravata slobodă, Bobby Kennedy a trecut prin indexul naval al Lloyds, Londra, înregistrările Comisiei Maritime, înregistrările CIA și ale Naval Intelligence. În primăvara aceea, a descoperit că aproape trei sute de nave deținute de familii grecești din New York implicate în transport naval făceau cu regularitate comerț cu China Roșie; descoperirea i-a asigurat, pentru prima dată, prima pagină a publicațiilor naționale. „Nu are sens”, a declarat el la conferința de presă, „ca aliații noștri de prim rang, pe care îi susținem financiar, să facă negoț cu comuniștii care ne omoară soldații”.

Dar patriotismul era un concept lipsit de conținut pentru Onassis, care era furios din cauza a ceea ce numea el amestecul nepermis al unui politician care era pur și simplu dornic să-și facă un nume.

Cu toate că niciuna dintre navele lui Onassis nu era implicată în acest „comerț al săngelui”, era îngrijorat că nu cumva cercetările lui Kennedy asupra proprietarilor greci de nave să ridice întrebarea cum au fost aceștia capabili să achiziționeze atâtea petroliere T2 interzise, angajate în negoț. Iar asta nu putea face decât să reînsuflească o anchetă incipientă a FBI despre propria lui conspirație criminală de a frauda guvernul Statelor Unite prin achiziționarea petrolierelor T2 cu cinci ani în urmă.

În orice altă epocă, nu și-ar fi bătut prea mult capul cu această problemă. Chiar dacă toate T2-urile lui ar fi fost repuse în proprietatea SUA, i-au adus deja de cel puțin treizeci de ori mai mult decât a plătit pentru ele. În mod normal, exproprierea ar fi fost un inconvenient oarecare, dar acum ar fi fost dezastroasă, pentru că în acest moment negocia în secret o afacere, anume să aprovisioneze și să desfășoare o flotă de petroliere pentru guvernul Arabiei Saudite, ca să transporte petrol sub steag saudit. A fost, va spune el mai târziu, „cea mai mare afacere pe muchie de cuțit“ din viața lui. Profiturile erau, teoretic, imense, iar implicarea globală era pe măsură; dacă reușea, devinea mai puternic și mai bogat decât multe națiuni. Mai mult decât atât, știa și că o flotă sauditară de petroliere va fi percepută drept un prim pas spre o independentă a saudiilor în afacerile cu petrol. Era o violare flagrantă a înțelegerii dintre companiile petroliere americane și monarhia sauditară, și era împedite că afacerea trebuia încheiată rapid, înainte ca vesteau despre ceea ce intenționa el să ajungă la Washington și ARAMCO¹. Până acum, principiile morale jucaseră un rol foarte mare în succesul lui, dar știa că saudiții se vor putea răzgândi în privința relației lor dacă el urma să fie tărât într-un scandal la Washington.

În octombrie 1953 cea mai rea dintre temerile lui s-a adeverit. Marele Juriu federal a formulat un act de acuzare secret împotriva lui; de acum înainte, ori de câte ori una dintre navele lui trăgea într-un port american, era reținută, iar mărfurile confiscate. Nimeni nu se îndoia de conținutul actului de acuzare, iar Onassis îl blama pe Bobby Kennedy pentru situația lui dificilă.

„Nimănui nu i-a păsat cine deținea, de fapt, petrolierele astea până când Kennedy nu a început să

¹ Consorțiul dominat de patru companii petroliere americane de prim rang: Standard Oil Company of California, Mobil, Exxon și Texaco.

clămpănească din gura lui mare de irlandez“, i-a spus el vechiului său partener, Costa Gratsos. Era convins că Bobby se înhămase la un fel de vendetă personală împotriva lui.

La început, prietenii lui Onassis au respins această idee, calificând-o drept paranoia, dar în toamna aceea un raport emis de o instituție care funcționa de zece ani, ONI (Office of Naval Intelligence), și destinat FBI a ieșit la lumină în New York; se vorbea, aici, despre înșelătoria cu asigurările în domeniul tutunului pe care Onassis o pusea la cale în urmă cu zece ani.

„Tutunul a fost trimis prin Geneva, unde a fost încărcat pe nave. Se pare că ONASSIS a venit cu ideea ca, în timpul staționării la Geneva, baloturile să fie stropite cu apă sărată; prin urmare, multele plăți venite dinspre companiile de asigurări ca urmare a reclamării daunelor provocate de mare au reprezentat un surplus bine-venit la profiturile comerciale legale. Au fost implicați și agenți de asigurări și, în cele din urmă, un angajat a recunoscut înșelătoria din perioada în care Nicolas KONIALIDIS, cununatul subiectului, se afla în Geneva. Prin urmare, acesta din urmă a fost condamnat la închisoare. Dosarul a fost trimis de la Geneva în Grecia, dar se crede că a fost făcut pierdut, dată fiind legătura strânsă dintre ONASSIS și numitul MIKALAKOPOULOS, în acea perioadă ministru în guvernul elen“.

Onassis știa că Bobby a scormonit prin dosarele de la Naval Intelligence după informații cu care să-i atace pe proprietarii eleni de nave și, susținea el, amprentele lui Bobby erau pe tot raportul ONI care în curând va fi pe toate buzele la seratele de elită ale New Yorkului, un fel de samizdat din Moscova. Cu toate că nu exista nicio dovedă a vinovăției lui Bobby, John Kennedy lucrașe pentru ONI la Washington, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, ceea ce era suficient pentru Onassis.